

**Zajímavé a vzácné druhy na výstavě živých hub
ve Frýdku-Místku v roce 2023**
*Interesting and rare species at the exhibition of live fungi
in Frýdek-Místek, 2023*

●
JIRÍ LEDERER & JANA TKÁČIKOVÁ

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek;
e-mail: houby_poradna@muzeumbeskyd.com; e-mail: jana.tkacikova@muzeumbeskyd.com;
 <https://orcid.org/0009-0002-9843-1871>

Keywords

distribution range, ecology, fungi, Hostýnské vrchy Mts, Moravia, Moravskoslezské Beskydy Mts, threatened species

Abstract

During the collection of fungi for the exhibition of live fungi at the Museum of the Beskydy, Frýdek-Místek in 2023, 148 fungal taxa were recorded at seven major localities in the districts of Frýdek-Místek and Vsetín. These included five red-list taxa, namely *Clavariadelphus truncatus* (Missing [probably extinct] category), *Lactarius repraesentaneus* (Endangered category), *Hydnellum peckii* and *Russula viscida* (Near Threatened category). One taxon, *Russula submembranacea*, is classified in the Data Deficient category.

ÚVOD

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, p. o. tradičně pořádá podzimní výstavu živých hub ve frýdeckém zámku. V roce 2023 proběhla mykologická výstava nazvaná Živé houby v muzeu v termínu 18.–23. září 2023. Součástí výstavy byly kromě živých hub i panely s názorovými texty a fotografiemi věnované mykologii. Na výstavě bylo možno vidět i část mykologické literatury, která je k dispozici v muzejní knihovně. V průběhu výstavy proběhlo několik komentovaných prohlídek pro školy i zájemce z řad veřejnosti. Značný zájem byl o mykologickou poradnu pro veřejnost v prostorách výstavy. Jako doprovodné akce k výstavě proběhly dvě mykologické exkurze. Mykologické nálezy z těchto dvou exkurzí jsou publikovány samostatně (LEDERER 2024).

Sběr hub zajistili pracovníci Muzea Beskyd Frýdek-Místek. Sběry muzejních pracovníků byly doplněny nálezy návštěvníků mykologické poradny a výstavy. Determinaci zajistil první autor příspěvku.

METODIKA

Houby byly sbírány především v Moravskoslezských Beskydech (Bílá, Horní Bečva a Staré Hamry) a ve Středním Pobečví v blízkosti Valašského Meziříčí (Brňov, Mikulůvka; Příloha 1). Hlavní sběr proběhl 17. 9. 2023 a doplňující pak dne 20. 9. 2023. K vybraným ohroženým a regionálně vzácným taxonům hub jsou připojeny níže uvedeny komentáře. Nomenklatura byla sjednocena dle www.indexfungorum.org a kategorie ohrožení dle Červeného seznamu hub (makromycetů) České republiky (HOLEC & BERAN 2006). Získaná data dosud nebyla vložena do nálezové databáze Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (NDOP). Výstava a komentované druhy byly dokumentovány fotografiemi (Obr. 1 až 6). Poznámky k rozšíření komentovaných druhů na Frýdeckomístecku vycházejí z osobních zkušeností autorů.

VÝSLEDKY

Výstava začala v době, kdy po suchém létě téměř bez nálezů hub růst plodnic teprve začínal. Přesto se podařilo shromáždit celkem 148 taxonů (Příloha 2), což odpovídá počtu nalezených taxonů v předchozích letech (např. LEDERER & TKÁČIKOVÁ 2021, 2022). Kromě běžných i vzácnějších taxonů se podařilo nalézt pět taxonů uvedených v červeném seznamu: *Amanita submembranacea* (DD), *Clavariadelphus truncatus* (?Ex), *Hydnellum pecki* (NT), *Lactarius repraesentaneus* (EN) a *Russula viscida* (DD), které jsou dále podrobněji komentovány.

KOMENTÁŘE K VÝZNAMNĚJŠÍM A OHROŽENÝM DRUHŮM

Muchomůrka šedopochvá (*Amanita submembranacea*) – DD

Lokalita č. 2: Bílá – Hlavatá

Muchomůrka ze skupiny pošvatek (sg. *Amanitopsis*), tj. muchomůrek bez prstenu. Patří k větším zástupcům. Klobouk je šedohnědý, často se zbytky vela, na okraji rýhovaný. Třeň je dlouhý válcovitý bez prstenu. Na bázi je velká pochva, která je vně bílá a uvnitř různé intenzívně šedá (HAGARA et al. 2000). V Beskydech se vyskytuje roztroušeně. Preferuje jehličnaté lesy.

Kyj uťatý (*Clavariadelphus truncatus*) – ?Ex

Lokalita č. 1: Staré Hamry – Jamník

Plodnice je kyjovitá, nahoře náhle ukončená, jakoby uťatá. Zbarvená je žlutookrově až okrově. Velikost je do 10 cm. Roste jednotlivě v malých skupinách. V Červené knize (HOLEC & BERAN 2006) se uvádí preference jedle a vápnatého podloží. Je zde uváděn roztroušený výskyt v horských oblastech. Zajímavý je údaj o tom, že poslední nález z ČR pochází z roku 1964 a proto je taxon považován za pravděpodobně vyhynulý. Zmiňovaný ústup je odůvodněn úbytkem jedle, což by pro Moravskoslezské Beskydy nemohlo platit. Ovšem nahlednutím do nálezové databáze Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (NDOP 2023) lze zjistit, že taxon má v ČR poměrně dost

nálezů po roce 2010. Možná, že se zlepšením čistoty ovzduší po útlumu znovu objevil. Z Beskyd za posledních 40 let není znám žádný nález (NDOP 2023). Komentovaný sběr skupiny deseti plodnic pochází z vyspělého smrkového lesa na kyselém podloží.

Obr. 1. Muchomůrka šedopochvová (*Amanita submembranacea*) z lokality Hlavatá. Foto J. Lederer.

Fig. 1. *Amanita submembranacea* at the Hlavatá locality. Photo by J. Lederer.

Lošákovec palčivý (*Hydnellum peckii*) – NT

Lokalita č. 3: Horní Bečva

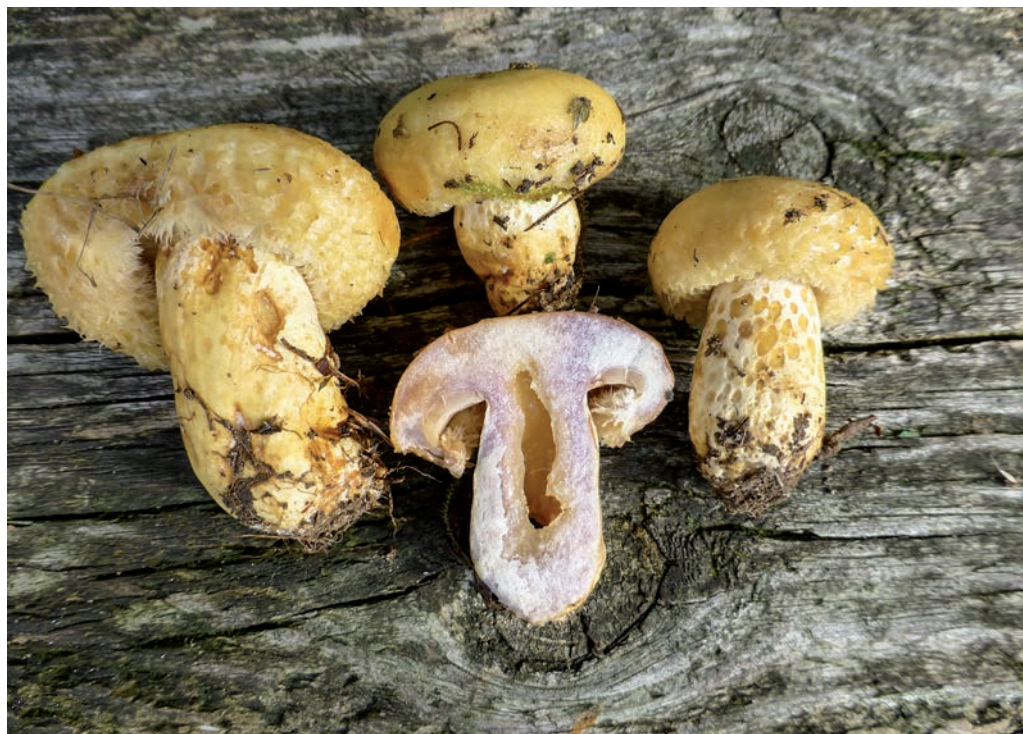
Plodnice jsou v dospělosti tuhé, hrbolaté s nepravidelným okrajem. Úplně mladé plodnice jsou téměř bílé a velice nápadné je vylučování kapiček červené tekutiny (gutace), které vyspíváním mizí. Později plodnice zplošťuje (někdy mohou plodnice připomínat nálevku) a postupně rezaví až hnědne. Hymenofor je ostnitý. V Moravskoslezských Beskydech byl nalezen na několika málo lokalitách. Komentovaný sběr je z lokality, na které byl nalezen opakovaně (např. LEDERER & TKÁČIKOVÁ 2015).

Obr. 2. Kyj uťatý (*Clavariadelphus truncatus*) z lokality Staré Hamry – Jamník. Foto J. Lederer.
 Fig. 2. *Clavariadelphus truncatus* from the locality of Staré Hamry – Jamník. Photo by J. Lederer.

Obr. 3. Lošákovec palčivý (*Hydnellum peckii*) z lokality na Horní Bečvě. Foto J. Lederer.
 Fig. 3. *Hydnellum peckii* from the locality of Horní Bečva. Photo by J. Lederer.

Obr. 4. Ryzec honosný (*Lactarius repraesentaneus*) z lokality Bílá nad Obůrkou. Foto J. Lederer.

Fig. 4. *Lactarius repraesentaneus* from the locality of Bílá nad Obůrkou. Photo by J. Lederer.

Ryzec honosný (*Lactarius repraesentaneus*) – EN

Lokalita č. 4: Bílá nad obůrkou

Plodnice dlouho s podvinutým okrajem, pak rozprostřené. Zbarvená je žlutookrově. Pokožka klobouku je hladká a na okraji až trochu chlupatá. Třeň je zbarvený jako klobouk a jak uvádí literatura, může být nenápadně skvrnitý. Dle vlastního pozorování jsou skvrny pro tento druh dosti typické a výrazné, což ukazuje i vlastní fotografie (Obr. 4). Po poranění roní bílé mléko, které se zvolna barví šedofialově, stejně jako dužnina na řezu (cf. PAPOUŠEK 2007). Komentovaný sběr pochází z okraje vlhké úvozové cesty se smrky, břízami a vrbami. To zcela odpovídá charakteru lokalit podle Červené knihy (HOLEC & BERAN 2006). V Moravskoslezských Beskydech roste spíše vzácně. Na místě komentovaného sběru byl viděn již v minulosti.

Holubinka lepkavá (*Russula viscida*) – NT

Lokalita č. 1: Staré Hamry – Jamník

Holubinka vedená v Červené knize (HOLEC & BERAN 2006) jako téměř ohrožená (NT). Tvoří velké plodnice, často má klobouk průměr i přes 20 cm. Pokožka klobouku je masově červená, hnědočervená nebo i žlutočervená. Lupeny jsou krémové. Třeň je vysoký,

tlustý a k bázi se ještě rozšiřuje. Je krémový a téměř vždy je na bázi až rezavý (SOCHA et al. 2011). Na výstavách v Muzeu Beskyd Frýdek-Místech se objevuje každoročně (cf. LEDERER & TKÁČIKOVÁ 2021, 2022). Přesto, že se v Moravskoslezských Beskydech nachází zcela pravidelně a v některých místech i v mnoha exemplářích, v letošním roce se našly pouhé dva exempláře na jediném místě.

ZÁVĚR

Celkem bylo vystaveno 148 taxonů hub (viz Příloha 2). V některé kategorii ohrožení (podle tzv. červeného seznamu) se nachází pět taxonů: *Amanita submembranacea* (DD – nedostatečně známé údaje), *Clavariadelphus truncatus* (?Ex – pravděpodobně vyhynulý), *Hydnellum peckii* (NT – blízký ohrožení), *Lactarius repraesentaneus* (EN – ohrožený) a *Russula viscida* (NT – blízký ohrožení), tj. 3,4 % z celkového počtu vystavených druhů. Výstava také ukázala druhovou bohatost rodu holubinka (*Russula*), ze kterého bylo vystaveno 25 druhů, a ryzec *Lactarius* (13 druhů).

Obr. 5. Holubinka lepkavá (*Russula viscida*) z lokality Hlavatá. Foto J. Lederer.

Fig. 5. *Russula viscida* from the Hlavatá locality. Photo by J. Lederer.

POUŽITÉ ZDROJE

- ANONYMOUS (2023): Index Fungorum [online]. – URL: www.indexfungorum.org (navštíveno 28. 10. 2023).
- HAGARA A., ANTONÍN V., BAIER J. (2000): Houby. – Aventinum, Praha.
- HOLEC J. & BERAN M. (eds) (2006): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda 24: 1–282.
- LEDERER J. & TKÁČIKOVÁ J. (2015): Zajímavé a vzácné druhy na výstavě živých hub ve Valašském Meziříčí. – Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 4: 25–27.
- LEDERER J. & TKÁČIKOVÁ J. (2021): Zajímavé a vzácné druhy na výstavě živých hub ve Frýdku Místku v roce 2021. – Acta Musei Beskidensis 11: 110–123.
- LEDERER J. & TKÁČIKOVÁ J. (2022): Zajímavé a vzácné druhy na výstavě živých hub ve Frýdku Místku v roce 2022. – Acta Musei Beskidensis 12: 65–77.
- NDOP (2023): Nálezová databáze ochrany přírody [online]. – URL: <https://portal.nature.cz> (navštíveno 28. 10. 2023).
- PAPOUŠEK T. (ed.) (2007): Velký fotoatlas hub z jižních Čech. – T. Papoušek, České Budějovice.
- SOCNA R., HÁLEK V., BAIER J., HÁK J. (2011): Holubinky (Russula). – Academia, Praha.
- ŠUTARA J., MIKŠÍK M., JANDA V. (2009): Hřibovité houby – čeleď Boletaceae a rody Gyrodon, Gyroporus, Boletinus a Suillus. – Academia, Praha.

Obr. 6. Výstava živých hub v Muzeu Beskyd Frýdek-Místek, 17. 9. 2023. Foto P. Jeziorski.

Fig. 6. Exhibition of live fungi at the Museum of the Beskydy, Frýdek-Místek, 17 Sep 2023. Photo by P. Jeziorski.

PŘÍLOHA 1

Seznam lokalit

99a. Radhošťské Beskydy

- 1 – 6576b, Staré Hamry (distr. Frýdek-Místek): osada Jamník, jehličnaté porosty a jejich travnaté okraje cca 300–400 m S, V a JZ od točny autobusů, GPS 49°28'51"N, 18°27'35"E, 550–570 m n. m., leg. M. Bílková, K. Janová, P. Jeziorski, J. Lederer, 17. 9. 2023 a 20. 9. 2023.
- 2 – 6576c, Bílá (distr. Frýdek-Místek): osada Hlavatá, podmáčená středně stará smrčina 100 až 200 m J od kaple sv. Cyrila a Metoděje, GPS 49°24'57"N, 18°22'14"E, 710 m n. m., leg. J. Lederer & J. Tkáčiková, 17. 9. 2023.
- 3 – 6576c, Horní Bečva (distr. Vsetín): nejjižnější porosty u hranic s okresem Frýdek-Místek, cca 400 až 500 m SZ od kaple sv. Cyrila a Metoděje, GPS 49°25'16"N, 18°22'16"E, 720 m n. m., leg. J. Lederer & J. Tkáčiková, 17. 9. 2023.
- 4 – 6576b, Bílá (distr. Frýdek-Místek): střed obce, vyspělá stará smrčina 300 m JV od arcibiskupského záměčku, GPS 49°26'15"N, 18°26'58"E, 590 m n. m., leg. J. Lederer & J. Tkáčiková, 17. 9. 2023.
- 5 – 6576b, Staré Hamry (distr. Frýdek-Místek): jehličnaté porosty na dolní části úbočí kóty Smrk (1276 m n. m.) cca 550 m S od osady Hutě, GPS 49°29'00"N, 18°25'13"E, 530 m n. m., leg. M. Bednářková, P. Juřák & J. Pajdla, 17. 9. 2023.

80a. Vsetínská kotlina

- 6 – 6573d, Valašské Meziříčí (distr. Vsetín): místní část Brňov, údolí potoka Medůvka, severní úbočí kóty Prašivá (488 m n. m.), cca 500 m S od vrcholu, GPS 49°25'49"N, 17°58'23"E, 390 m n. m., leg. J. Tkáčiková, 20. 9. 2023.

81. Hostýnské vrchy

- 7 – 6573c, Mikulůvka (distr. Vsetín): horní část obce, údolí bezejmenné vodoteče – pravostranného přítoku potoka Mikulůvky, cca 1,5 km JZ od středu obce, GPS 49°24'15"N, 17°54'33"E, 430 m n. m., leg. J. Tkáčiková, 20. 9. 2023.

PŘÍLOHA 2

Seznam zaznamenaných taxonů hub

Taxony jsou řazeny abecedně, sběry uložené v herbáři muzea Beskyd Frýdek-Místek jsou označeny zkratkou FMM uvedenou v závorce za jménem taxonu a příslušnou lokalitou. Druhy řazené do některé z kategorií ohrožení Červeného seznamu hub (makromycetů) České republiky (HOLEC & BERAN 2006) jsou zvýrazněny tučně a za jménem taxonu je uvedena zkratka kategorie ohrožení. Několik nálezů u rodů *Cortinarius* a *Ramaria* se nepodařilo určit na úroveň druhu (označeno sp.).

Agaricus arvensis: 1, 2, 5; *A. sylvicola*: 1, 2;
Albatrellus confluens: 1, 3; *A. ovinus*: 1, 5, 7;
Amanita citrina: 1, 2, 3, 4, 5, 7; *A. excelsa*: 1, 2, 5; *A. fulva*: 2; *A. muscaria*: 4, 5; *A. pantherina*: 1, 6; *A. porphyria*: 4; *A. regalis*: 2, 4; *A. rubescens*: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; ***A. submembranacea*** (DD): 2, 4; *A. vaginata*: 1, 3;
Boletus edulis: 1, 3, 5, 7;
Calocera viscosa: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;
Cantharellus amethysteus: 1, 2, 4; *C. cibarius*: 1, 2, 4, 5;
Chalciporus piperatus: 1, 4, 5;
Chlorophyllum rhacodes: 6, 7;
Clavariadelphus truncatus (?Ex): 1 (FMM);
Climacocystis borealis: 1;
Clitopilus prunulus: 1, 2, 4, 5;
Coprinopsis micacea: 1, 2;
Cortinarius cinnamomeus: 1, 3, 5; *C. flexipes*: 2; *C. sanguineus*: 1, 2, 3, 5, 6; *C. semisanguineus*: 2, 5, 7; *C. traganus*: 4; *Cortinarius sp.*: 1, 2, 3, 4, 5, 7;
Craterellus tubaeformis: 1, 2, 5;
Cuphophyllum pratensis: 1, 7;
Cyathus striatus: 4;
Daedaleopsis confragosa: 1, 4;
Fomitopsis pinicola: 1, 2, 5;
Echinoderma aspera: 1, 2, 5, 6, 7;
Geastrum pectinatum: 1;
Gloeophyllum abietinum: 2, 4; *G. odoratum*: 1, 2, 5, 7;
Gomphidius glutinosus: 1, 5;
Gymnopus confluens: 1, 4, 5, 6, 7; *G. erythropus*: 7; *G. perforans*: 1, 2, 5, 6; *G. perronatus*: 1, 3, 5, 7;
Hebeloma crustuliniforme: 1, 4;
Hydnellum peckii (EN): 3 (FMM);
Hydnum repandum: 1, 2, 5; *H. rufescens*: 3, 5;
Hygrophorus eburneus: 7;
Hygrocybe conica: 1, 5;
Hygrophoropsis aurantiaca: 1, 3, 4, 5, 7;
Hypholoma fasciculare: 1, 3, 5;
Hypomyces chrysospermus: 2; *H. viridis*: 1;
Imleria badia: 1, 2, 4, 5, 6, 7;
Laccaria amethystina: 1, 2, 4, 5, 6, 7;
Lactarius deterrimus: 1, 2, 5, 7; *L. helvus*: 2, 5; *L. hepaticus*: 1; *L. necator*: 2, 5; *L. picinus*: 1, 2, 5; ***L. repraesentaneus*** (EN): 4; *L. serifulus*: 1; *L. scrobiculatus*: 1, 3, 4, 5, 6; *L. subdulcis*: 1; *L. vellereus*: 1, 2, 4, 5, 7; *L. volemus*: 1;
Leccinum rufum: 1;

Lepiota cristata: 1, 3;
Lycoperdon perlatum: 1, 2, 3, 4, 5, 7; *L. pyriforme*: 4; *L. umbrinum*: 4;
Macrocystidia cucumis: 7;
Macrolepiota procera: 6, 7;
Meruliopsis corium: 1;
Mycena galopus: 1, 2, 5, 7; *M. pura*: 1, 2, 4, 5, 6, 7; *M. sanguinolenta*: 1; *M. renati*: 1;
Paxillus involutus: 1, 2, 4, 5, 7;
Phaeolus schweinitzii: 4;
Piptoporus betulinus: 4;
Pleurocybella porrigens: 1, 2, 4, 5;
Pleurotus dryinus: 1;
Polyporus badius: 1; *P. varius*: 1;
Porphyrellus porphyrosporus: 1, 5, 7;
Postia fragilis: 5; *P. guttulata*: 2, 4; *P. pythogaster*: 4; *P. stiptica*: 1, 3;
Pseudohydnum gelatinosum: 2;
Ramaria aurea: 1, 2, 5; *R. eumorpha*: 1, 5; *R. stricta*: 5; *Ramaria* sp.: 2, 5;
Rhodocybe gemina: 3;
Rhytisma acerinum: 1;
Russula acrifolia: 1, 3, 5; *R. aeruginosa*: 1, 5; *R. amoena*: 4; *R. badia*: 4; *R. chloroides*: 1, 2, 5;
R. cyanoxantha: 1, 2, 3, 4, 5; *R. decolorans*: 2, 3; *R. emetica*: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; *R. fellea*: 2; *R. fragilis*: 2; *R. foetens*: 3; *R. integra*: 1; *R. mustelina*: 1, 3, 5; *R. nigricans*: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; *R. ochroleuca*: 1, 2, 3, 4, 5; *R. olivacea*: 1; *R. queletii*: 1, 2, 4, 5; *R. rigida*: 1; *R. sardonina*: 3; *R. subfoetens*: 1; *R. vesca*: 1, 3, 4; *R. vinosa*: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; *R. virescens*: 3; ***R. viscida*** (NT): 1; *R. xerampelina* agg.: 1;
Sarcodon imbricatum: 2, 5;
Scleroderma citrinum: 1, 4; *S. verrucosum*: 1;
Strobilomyces floccopus: 1, 5, 7;
Stropharia rugosoannulata: 1;
Suillus grevillei: 1;
Sutorius luridiformis: 1, 2, 3, 5, 6, 7;
Tapinella atrotomentosa: 1, 2, 5, 6, 7;
Trametes hirsuta: 1, 4, 5, 7; *T. versicolor*: 1, 4;
Trichaptum abietinum: 2;
Tricholoma columbetta: 1; *T. saponaceum*: 1, 5; *T. sciophana*: 1;
Tricholomopsis decora: 1, 2, 4, 5; *T. rutilans*: 1, 5, 7;
Tylopilus felleus: 1, 5;
Tyromyces chioneus: 3;
Xerocomellus chrysenteron: 5; *X. pruinatus*: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;
Xerocomus subtomentosus: 1;
Xeromphalia campanella: 1.